

# Forskningspublicering

Af Kirsten Krogh Kruuse

I løbet af sommeren er der sket flere tiltag for at forbedre adgangen til den offentligt finansierede forskning. Der er nu politiske initiativer undervejs både i Storbritannien, EU og USA. Selv om initiativerne er indbyrdes uafhængige, er der påfaldende lighedspunkter mellem dem.

**Kirsten Krogh Kruuse**

Forskningsbibliotekar  
Handelshøjskolens Bibliotek i Århus  
kin@asb.dk



## Engelsk parlamentsrapport anbefaler fri adgang til forskningspublikationer

En komité nedsat af det engelske parlament anbefaler i en rapport<sup>1</sup>, som udkom den 20. juli, at offentligt finansieret forskning gøres frit tilgængelig for offentligheden.

Rapporten, som er udarbejdet af Science and Technology Committee under House of Commons, tager udgangspunkt i de høje abonnementspriser på videnskabelige tidsskrifter. Priserne på de store forlagspakker med tidsskrifter er blevet så høje, at bibliotekerne ikke længere kan stille et tilstrækkeligt udvalg af litteratur til rådighed på andre områder. Der peges endvidere på det paradoks, at offentlige midler bruges på at købe resultaterne af den offentligt finansierede forskning.

Rapporten har flere anbefalinger, hvoraf nogle få skal nævnes her:

- Den engelske regering bør stille midler til rådighed for universiteterne til oprettelse af elektroniske arkiver med fri adgang.
- En central instans bør overvåge oprettelsen af arkiverne.
- Forskerne bør have pligt til at deponere deres artikler i arkivet.
- Regeringen bør undersøge, om det kan lade sig gøre at indføre en politik for fastholdelse af forfatternes ophavsret.
- Der bør oprettes en fond, som forskerne kan søge, når de vil offentliggøre deres artikler i et videnskabeligt tidsskrift med fri adgang.

Disse tidsskrifter opererer med betaling fra forfatterne, eller rettere deres institutioner, til dækning af omkostningerne ved driften af tidsskriftet, herunder bedømmelse af indholdet og redigering. Komitéen anbefaler, at man undersøger omkostningerne ved denne model nærmere.

Komitéen kommer omkring mange aspekter i den 118 sider lange rapport. Publiceringsprocessen, adgangen til forskningen, omkostningerne ved tidsskrifterne, bibliotekernes økonomi, institutionelle arkiver, ophavsret, betalingsmodeller og forskningsbedømmelse er alt sammen at finde. Til slut understreges det, at problemet er internationalt, og den engelske regering anbefales at gå foran i udviklingen af nye initiativer omkring forskningspublicering.

## EU undersøger markedet for videnskabelig publicering

Europa-Kommissionen iværksatte den 15. juni en undersøgelse<sup>2</sup> af den økonomiske og tekniske udvikling inden for videnskabelig publicering i Europa. Undersøgelsen skal fastslå, hvilke betingelser, der er nødvendige, for at markedet kan fungere optimalt, og hvordan Kommissionen kan imødekomme disse betingelser. Undersøgelsen vil behandle emner, som diskuteres i øjeblikket, herunder fremtiden for de trykte tidsskrifter, prisstigningernes indflydelse på forskernes adgang til information, fri adgang til forskningen, forskernes ophavsret og forlagernes økonomiske interesser.

Kommissionen ønsker svar på spørgsmålene:

- Hvilke ændringer sker der i Europa?
- Hvad og hvem kan skabe forandringer? Er der modstand mod positive forandringer?
- Hvilke konsekvenser er der for brugerne?

Undersøgelsens resultater vil foreligge i 2005.

## Amerikanske politikere støtter fri adgang til forskning

Også i USA er der initiativer undervejs, som understøtter den frie adgang til forskningen. Appropriations Committee under repræsentanternes hus i den amerikanske kongres anbefaler, at der gives fri adgang til forskningsartikler fra National Institute of Health. Kongressen skal nu tage stilling til forslaget, som indebærer, at National Institute of Health giver fri adgang til offentligt finansieret forskning gennem databasen PubMed Central<sup>3</sup>.

Artiklerne vil i de fleste tilfælde blive tilgængelige et halvt år efter publicering, men i tilfælde hvor National Institute of Health betaler for udgivelsen, vil der være fri adgang med det samme. National Institute of Health offentliggjorde i maj 2004 en rapport med titlen *Access to Biomedical Research*<sup>4</sup>. Denne rapport ligger til grund for forslaget om fri adgang.

# Fri adgang til forskningspublikationer?

Følg med på SPARCs hjemmeside [www.arl.org/sparc](http://www.arl.org/sparc)



## Følg med på SPARCs hjemmeside

Udviklingen i forskningspubliceringen kan følges på SPARCs hjemmeside<sup>5</sup>. SPARC står for Scholarly Publishing and Academic Publishing Resources Coalition og er en koalition af forskningsbiblioteker og organisationer, der arbejder for at øge tilgængeligheden af den offentlige forskning.

## DEF-rapport om ophavsret

I DEF-samarbejdet indgår e-publicering som et programområde. Herfra udkom i juli rapporten *E-publicering – ophavsretlige spørgsmål*<sup>6</sup>, som er udarbejdet af Harald v. Hielmcrone. Rapporten beskriver de retlige forhold omkring forskeres

ophavsret, og det er undersøgt, hvordan publicering og arkivering foregår i dag.

I rapporten anbefales det, at universiteterne og de højere læreanstalter formulerer en publiceringsstrategi, der tilgodeser

- forskernes behov for meritring og kommercielle muligheder
- hensynet til institutionens synlighed
- ønsket om at sikre åben adgang til danske forskningsresultater og forskningsformidling i en international sammenhæng.

Endvidere anbefales det forskerne at indgå ikke-eksklusive aftaler med forlagene.

## Noter

- 1 Science and Technology Committee, House of Commons (2004). *Scientific Publications: Free for all?* London: The Stationery Office Limited. Lokaliseret den 12. august 2004 på: [www.publications.parliament.uk/pa/cm/cmsctech.htm](http://www.publications.parliament.uk/pa/cm/cmsctech.htm).
- 2 [www.europa.eu.int/comm/research/press/2004/pr1506en.cfm](http://www.europa.eu.int/comm/research/press/2004/pr1506en.cfm)
- 3 [www.pubmedcentral.nih.gov](http://www.pubmedcentral.nih.gov)
- 4 [www.arl.org/sparc/taxpayer/NIH\\_access\\_report.pdf](http://www.arl.org/sparc/taxpayer/NIH_access_report.pdf)
- 5 [www.arl.org/sparc](http://www.arl.org/sparc)
- 6 Hielmcrone, H. v. (2004). *E-publicering – ophavsretlige spørgsmål*. Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek. Rapporten kan hentes på: [www.deflink.dk/nyheder/nyheder2.asp?id=1477](http://www.deflink.dk/nyheder/nyheder2.asp?id=1477)

## PennWell Books Offers Petroleum Information from a Global Perspective



### Our Topics Include:

- Reference Materials
- Nontechnical Series
- Business
- Drilling
- Refining & Processing
- Reservoir Engineering
- Offshore
- Production
- Pipelines & Storage
- Electric Power



[www.pennwellbooks.com](http://www.pennwellbooks.com)

For more information contact:

JN Publishers Representative

Tel: +45.47174048

Fax: +45.47175200

E-mail: [norbye@tiscali.dk](mailto:norbye@tiscali.dk)